

apasionadamente Begrijp ik mijn zoon?

De zesjarige David ervaart veel passie – apasionadamente – op zijn nieuwe school, passie voor dansen. Met zijn stiefouders is hij halsoverkop gevluht voor ‘de autoriteiten’. Ze vinden een woning in Estrella, een rustige stad die opvalt door die bijzondere school, waar bepaald niet op een gangbare manier les wordt gegeven. Over het rekenonderwijs: ‘Om de getallen te laten neerdalen, om te zorgen dat ze zich manifesteren in ons midden, verlaten we ons op de dans.’ Stiefvader Simón, een pragmaticus, begrijpt niets van de school en steeds minder van David. Ondanks de onorthodoxe lessen ziet Simón de jongen wel opleven. Alleen Dmitri, de conciërge van het naast de school gelegen museum, baart hem zorgen. Waarom hangt die de hele tijd rond bij de school, met zijn knipsels uit vieze blaadjes en zijn obsessie voor de bloedmooie danslerares? Het soms raadselachtige verhaal is te lezen in J.M. Coetzee’s nieuwste roman, *De schooldagen van Jezus*. Dat Coetzee in 2003 de Nobelprijs voor de Literatuur kreeg, valt te

begrijpen bij het lezen van zinnen als: ‘Wat de man heeft gedaan mag dan geen echt raadsel zijn, toch is het een raadsel.’ De filosofisch getinte gesprekken tussen vader en zoon – in zijn gedrag trouwens een etertje – getuigen eveneens van Coetzee’s literaire kunnen. Helaas zijn de gesprekken zo lang dat de vaart uit het verhaal verdwijnt. En wat te denken van de naam Jezus in de titel? Een zekere basiskennis van de bijbelse verhalen – bij dit boek onontbeerlijk – kan helpen die vraag te beantwoorden. ‘Simón is niet mijn echte vader en David is niet mijn echte naam. Wilt u weten wat mijn echte naam is?’

Waardering heb ik voor degene die alles in Coetzee’s verhaal begrijpt. In ieder geval heb ik waardering voor Simón, die alles op alles zet om zijn zoon lief te hebben en hem eindelijk te begrijpen.

Jehannes Regnerus

De schooldagen van Jezus, J.M. Coetzee, uitgeverij Cossee, € 19,95

bestendig Migreren of niet?

Wij Nederlandse doopsgezinden verschillen van de andere mennonieten, want in tegenstelling tot die anderen zijn wij nooit vertrokken. ‘Mennoniet’ is bij ons geen geuzennaam, want wij hebben er niks voor opgegeven. Wij zijn anders, vrijzinniger, dan de rest. Want wij zijn (achter) blijvers. Het is die achtergrond die me zo nieuwsgierig maakte naar het nieuwe boek van Marli Huijers. Aan de hand van filosofen als Arendt, Sartre, Heidegger en van vele voorbeelden uit literatuur, kunst, mythologie en wetenschap, schetst zij een Europa dat zich overspoelt weet door immigranten – juist omdat het een continent van achterblijvers is. Dat achterblijven schept een heel eigen

dynamiek en problematiek. De rouw, het schuldgevoel, de woede, de oneerlijkheid, de onmogelijkheden, de verwachtingen van de vertrekkers... Plus het eeuwige verlangen naar de wederkomst van diegenen die vertrokken. Dat verlangen wordt doorspekt met frustratie, omdat het vertrek van de een het achterblijven van de ander noodzaakt. Huijers boek gaat over mobiliteit en een toenemende vluchtigheid van het leven. Over technische mogelijkheden, de wegwerpmaatschappij en de ontworteling van mensen. Het uiteenvallen van gemeenschappen. De droom van nieuwe mogelijkheden. De pijn van het missen. Huijers schreef een prachtig boek. Ingetogen, integer, afgestemd. Helder in haar formuleringen, geen woord teveel. Uitmuntend in haar opbouw, in haar inpassen van grote filosofische theorieën in deze specifieke problematiek. Een persoonlijke ondertoon en interesse klinkt door, maar het blijft fris en knapperig door de professionele distantie. Het is niet ingewikkeld, maar ook niet in hapklare brokken opgediend. Alles aan dit boek is fijn. Tot en met de kaft en het lettertype. Een mooi en noodzakelijk tegenwicht tegen dat andere

grote thema in het huidige Europa: immigratie. En de doopsgezinden? Het thema van de achterblijver zou ook de Doopsgezinde Historische Kring niet misstaan!

Wieteke van der Molen

Achterblijven. Een nieuwe filosofie voor een grenzeloze wereld, Marli Huijers, Boom uitgevers, € 20,-

God in Warmond

Maarten 't Hart beschrijft in zijn verhalenbundel *De moeder van Ikabod* op hilarische wijze hoe hij in zijn studententijd tijdens een klassieke muziekquiz besprongen wordt door ‘een reusachtig dier’: ‘...hij zette zijn kalfspoten op mijn schouders en zeemde met zijn reusachtige dieprode tong mijn wangen en bezwete voorhoofd. Het was alsof iemand met een kaasschaaf over mijn huid streek.’ In een ander verhaal ontmoet de schrijver een jongen bij een stoplicht: ‘Meneer (...), ik heb gehoord dat God hier in Warmond woont. Is dat waar?’ Volgens de jongen woont God op een wei, wat 't Hart doet denken aan straatnamen met ‘wei’ erin. Zo komen ze uit bij Kloosterwei 333

– ‘dat getal symboliseerde fraai de Heilige Drie-Eenheid’ – en bij Fokke Zielstra: ‘In zijn doorzonwoning zag God mij aankomen’. Achttien verhalen en anekdotes. Soms plechtig geschreven, soms in straattaal. Niet allemaal even ijzersterk, maar de Maarten 't Hart-fan zal zich er goed mee bediend weten.

De moeder van Ikabod & andere verhalen, Maarten 't Hart, uitgeverij De Arbeiderspers, € 24,99

nieuw licht Amsterdamse wederdopers

De geschiedenis van de in veel opzichten extreme en soms ook gewelddadige zestiende-eeuwse wederdopers is altijd een lastig onderwerp geweest voor hun geestelijke erfgenamen: de vreedzame, beschaafde en – zeker in Nederland – uiterst gematigde doopsgezinden. Doopsgezinde historici uit de twintigste eeuw als Kühler en Van der Zijpp wisten er niet goed raad mee. Wel raad ermee wisten enkele marxistische historici, zoals de onafhankelijk-communistische en doopsgezinde Albert Mellink in zijn door SUN heruitgegeven klassieker: *Amsterdam en de wederdopers in de zestiende eeuw*. Mellink plaatste, ook naar eigen zeggen, de doperse woelingen in het vroeg-zestiende-eeuwse Amsterdam in de sleutel van wat in de geschiedschrijving van de DDR de *frühbürgerliche Revolution* heet. Anders gezegd: de vaderlandse anabaptisten werden ingelijfd in de eregalerij van burgerlijke voorlopers van de echte revolutie. Eigentijdse historici zitten op een ander spoor. Zij leggen de nadruk op het primair religieuze karakter van de door de wederdopers nagestreefde revolutie. Het nieuwe bronnenonderzoek van Burgers bevestigt dat beeld. De vrucht van zijn

onderzoek, het boekje *Nieuwe Maren*, is een geannoteerde teksteditie van een kroniek van de Amsterdamse magistraat Joost Buyck. Een waarschuwing is op zijn plaats: het zestiende-eeuwse Nederlands van Buyck is vaak behoorlijk ontoegankelijk. Buyck was een scherpzinnig waarnemer van de doperse woelingen in Amsterdam. Wat vooral opvalt is Buycks verwondering en afkeer van en ook wel angst voor het religieus fanatisme van de wederdopers. En daarmee komen we op bekend terrein. Immers, hoe kijken wij vandaag de dag tegen islamitisch fundamentalisme en extremisme aan? In dat licht wordt het ongemak van Kühler en Van der Zijpp ineens zeer legitiem. Het is kortom tijd voor een nieuwe, kritische herijking van onze godsdienstige erflaters, de wederdopers.

Meine Henk Klijnsma

Nieuwe Maren-Amsterdam 1534-1535. Een ooggetuigenverslag van de opkomst van de wederdopers te Amsterdam 1534-1535. *Manuscripta Mennonitica VII*. Uitgegeven door J.W.J. Burgers met een inleiding door J.W.J. Burgers en P. Knevel, uitgeverij Verloren, € 19,90

Boeken- en bladenredacteur: Martin Maassen, martin.maassen@doopsgezind.nl Tenzij anders vermeld zijn de bijdragen op deze pagina's van zijn hand.

De zonnetjes bij de besproken boeken en bladen geven de waardering van de recensent weer. Die kan uiteenlopen van één zonnetje (niet best) tot vijf (mag op uw nachtkastje niet ontbreken).